

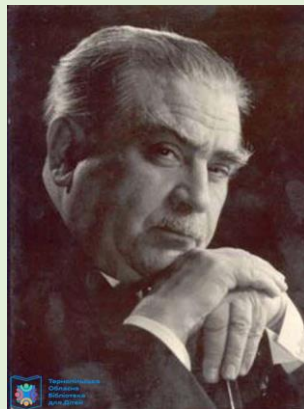
Ретро

***Знайомство з художніми
книгами 50-х років ХХ
століття, виданими в
Україні***

(Г. Григоренко, О. Ільченко, А. Ірасек)

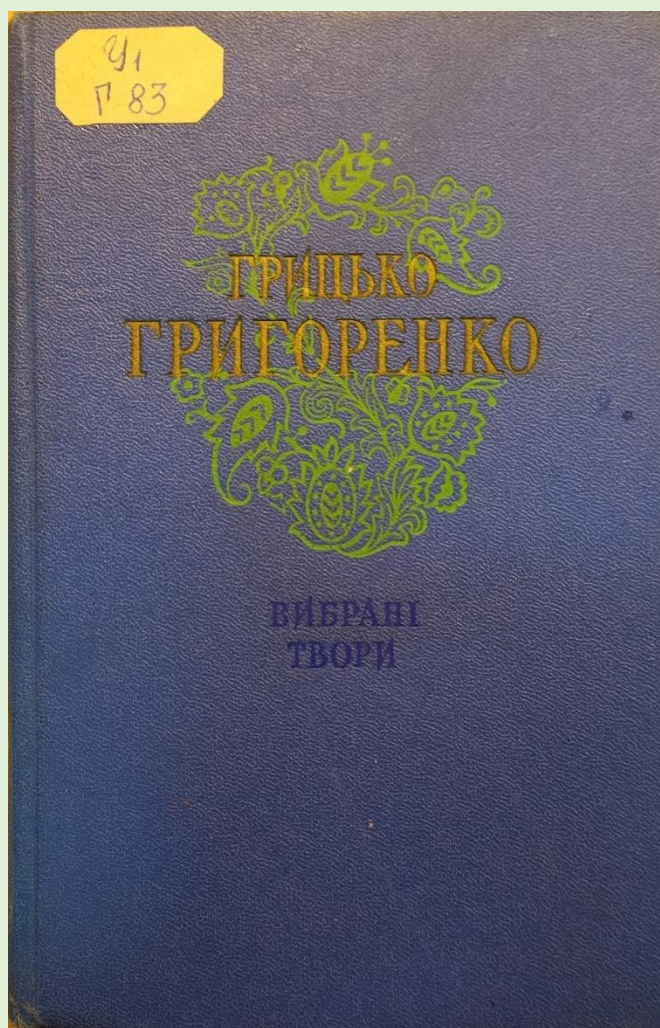

Олександра Судовщикова-Косач
(Грицько Григоренко)

Олександр Ільченко

Книги зберігаються у бібліотеці ОІППО у відділі «Архів»

821.161.2-32/4

Григоренко Г. Вибрані твори : оповідання та нариси / Грицько Григоренко ;
упоряд. Н.Й. Жук; портр. худож. С.Б. Грузберга .-- К. : Державне видавництво
художньої літератури , 1959 .-- 494 с.: портр.

Архів

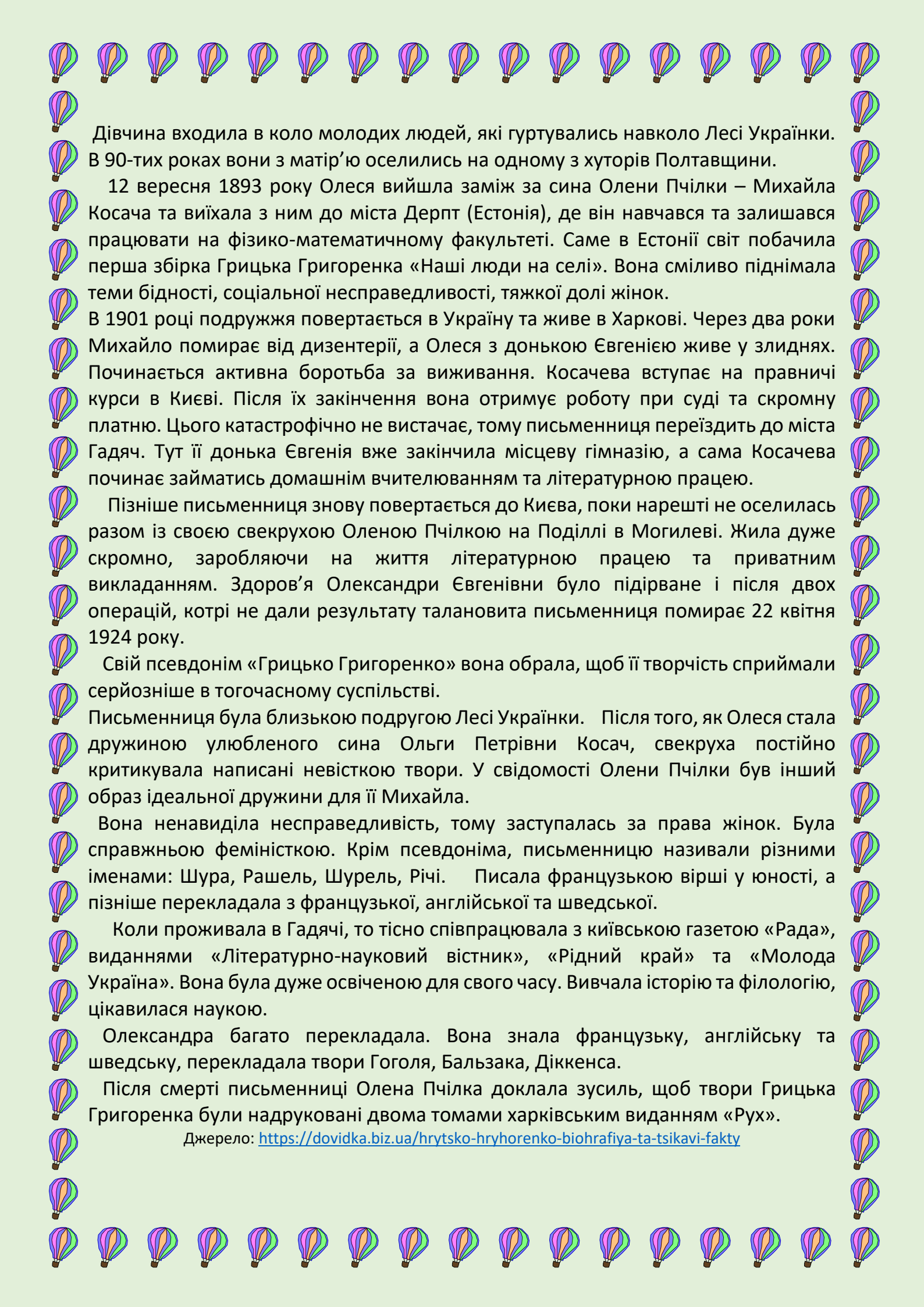
До збірки увійшли оповідання та нариси, а також твори для дітей.

Олександра Євгенівна Судовщикова-Косач народилась в 1867 році в місті
Макарієві, Костромської губернії (росія) в родині учителя. Її батько вчителював у
Київському Інституті та товаришував з Драгомановим. Через те, що батько тяготів
до молодих українців та революційних подій, його було вислано до Макарієва,
де він і помер. Коли дівчинці було лише рік, вона з матір'ю повернулися до
Києва, де жили в родині Драгоманових. Мати боролась із злиднями як могла.

Змалку Олександра товаришувала з Лесею Українкою. Вони разом проводили
літо в родині Косачів і захоплювалися літературою.

1885 року з золотою медаллю і правом працювати домашньою вчителькою
закінчила Київську гімназію для дівчат.

Від 1885 р. навчалася на історико-філологічному відділі Вищих жіночих курсів в
Києві, який закінчила 1888 р. Там вона вивчала історію та філологію.

Дівчина входила в коло молодих людей, які гуртувались навколо Лесі Українки. В 90-тих роках вони з матір'ю оселились на одному з хуторів Полтавщини.

12 вересня 1893 року Олеся вийшла заміж за сина Олени Пчілки – Михайла Косача та виїхала з ним до міста Дерпт (Естонія), де він навчався та залишався працювати на фізико-математичному факультеті. Саме в Естонії світ побачила перша збірка Грицька Григоренка «Наші люди на селі». Вона сміливо піднімала теми бідності, соціальної несправедливості, тяжкої долі жінок.

В 1901 році подружжя повертається в Україну та живе в Харкові. Через два роки Михайло помирає від дизентерії, а Олеся з донькою Євгенією живе у злиднях. Починається активна боротьба за виживання. Косачева вступає на правничі курси в Києві. Після їх закінчення вона отримує роботу при суді та скромну платню. Цього катастрофічно не вистачає, тому письменниця переїздить до міста Гадяч. Тут її донька Євгенія вже закінчила місцеву гімназію, а сама Косачева починає займатись домашнім вчителюванням та літературною працею.

Пізніше письменниця знову повертається до Києва, поки нарешті не оселилась разом із своєю свекрухою Оленою Пчілкою на Поділлі в Могилеві. Жила дуже скромно, заробляючи на життя літературною працею та приватним викладанням. Здоров'я Олександри Євгенівни було підірване і після двох операцій, котрі не дали результату талановита письменниця помирає 22 квітня 1924 року.

Свій псевдонім «Грицько Григоренко» вона обрала, щоб її творчість сприймали серйозніше в тогочасному суспільстві.

Письменниця була близькою подругою Лесі Українки. Після того, як Олеся стала дружиною улюбленого сина Ольги Петрівни Косач, свекруха постійно критикувала написані невісткою твори. У свідомості Олени Пчілки був інший образ ідеальної дружини для її Михайла.

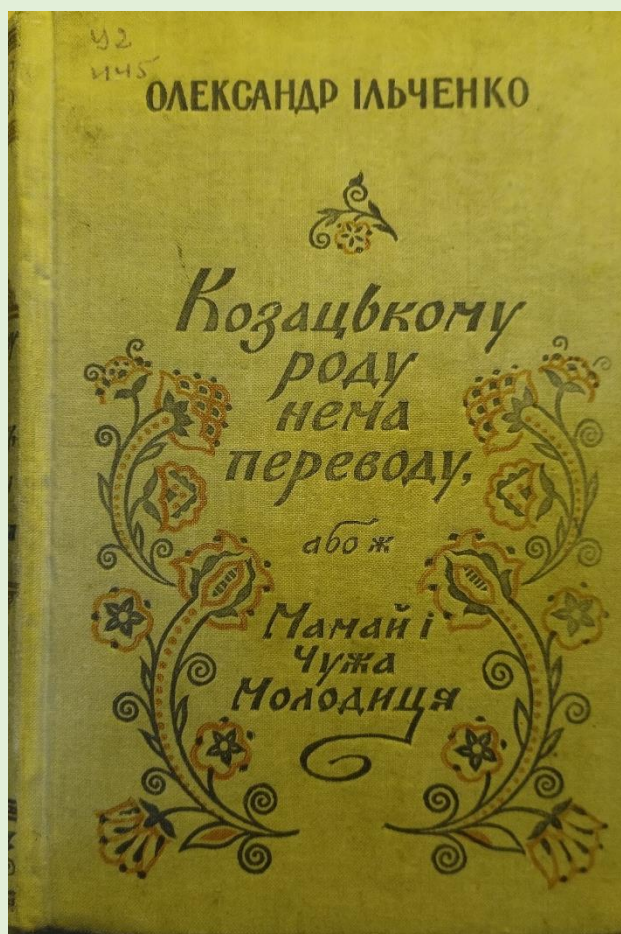
Вона ненавиділа несправедливість, тому заступалась за права жінок. Була справжньою феміністкою. Крім псевдоніма, письменницю називали різними іменами: Шура, Рашель, Шурель, Річі. Писала французькою вірші у юності, а пізніше перекладала з французької, англійської та шведської.

Коли проживала в Гадячі, то тісно співпрацювала з київською газетою «Рада», виданнями «Літературно-науковий вістник», «Рідний край» та «Молода Україна». Вона була дуже освіченою для свого часу. Вивчала історію та філологію, цікавилася наукою.

Олександра багато перекладала. Вона знала французьку, англійську та шведську, перекладала твори Гоголя, Бальзака, Діккенса.

Після смерті письменниці Олена Пчілка доклала зусиль, щоб твори Грицька Григоренка були надруковані двома томами харківським виданням «Рух».

Джерело: <https://dovidka.biz.ua/hrytsko-hryhorenko-biohafiya-ta-tsikavi-fakty>

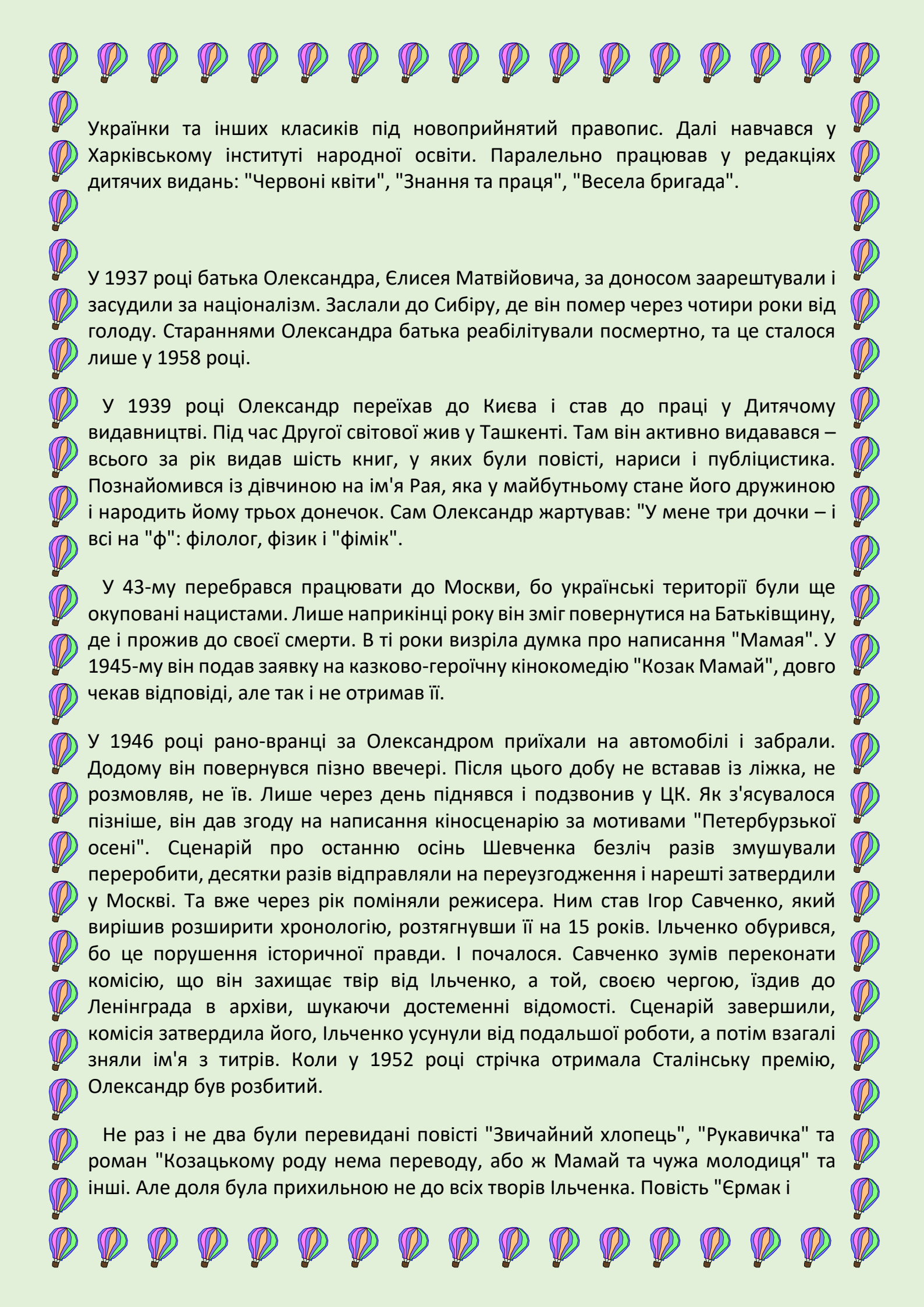
821.161.2-31

Ільченко О. Козацькому роду нема переводу або ж Мамай і Чужа Молодиця : український химерний роман з народних уст / О. Ільченко; пісні та вірші набрав в книзі курсивом, склав до цього роману (в роки й944-1957) Максим Рильський; ред. Ю. Д. Бедзик; худож. оформ. В.Й. Хоменка; ілюстр. В. С. Кравченка .-- К. : Радянський письменник , 1959 .-- 587 с.: іл.

Архів

4 червня 1909 року народився **Олександр Ільченко** – український письменник, сценарист, журналіст. Дитинство Олександра Єлисейовича минало на околиці Харкова. Батьки були залізничниками, десятиліттями у них працювали наймані робітники. Жили у достатку, тому безтурботні роки малечі минали у піснях, казках, легендах, народній ліриці й гуморі.

Навчаючись у семирічній гімназії, Олександр почав підпрацьовувати у друкарні видавничим коректором. Там він від руки адаптував твори Івана Франка, Лесі

Українки та інших класиків під новоприйнятий правопис. Далі навчався у Харківському інституті народної освіти. Паралельно працював у редакціях дитячих видань: "Червоні квіти", "Знання та праця", "Весела бригада".

У 1937 році батька Олександра, Єлисея Матвійовича, за доносом заарештували і засудили за націоналізм. Заслали до Сибіру, де він помер через чотири роки від голоду. Стараннями Олександра батька реабілітували посмертно, та це сталося лише у 1958 році.

У 1939 році Олександр переїхав до Києва і став до праці у Дитячому видавництві. Під час Другої світової жив у Ташкенті. Там він активно видавався – всього за рік видав шість книг, у яких були повісті, нариси і публіцистика. Познайомився із дівчиною на ім'я Рая, яка у майбутньому стане його дружиною і народить йому трьох донечок. Сам Олександр жартував: "У мене три дочки – і всі на "ф": філолог, фізик і "фімік".

У 43-му перебрався працювати до Москви, бо українські території були ще окуповані нацистами. Лише наприкінці року він зміг повернутися на Батьківщину, де і прожив до своєї смерті. В ті роки визріла думка про написання "Мамая". У 1945-му він подав заявку на казково-героїчну кінокомедію "Козак Мамай", довго чекав відповіді, але так і не отримав її.

У 1946 році рано-вранці за Олександром приїхали на автомобілі і забрали. Додому він повернувся пізно ввечері. Після цього добу не вставав із ліжка, не розмовляв, не їв. Лише через день піднявся і подзвонив у ЦК. Як з'ясувалося пізніше, він дав згоду на написання кіносценарію за мотивами "Петербурзької осені". Сценарій про останню осінь Шевченка безліч разів змушували переробити, десятки разів відправляли на переузгодження і нарешті затвердили у Москві. Та вже через рік поміняли режисера. Ним став Ігор Савченко, який вирішив розширити хронологію, розтягнувши її на 15 років. Ільченко обурився, бо це порушення історичної правди. І почалося. Савченко зумів переконати комісію, що він захищає твір від Ільченко, а той, своєю чергою, їздив до Ленінграда в архіви, шукаючи достеменні відомості. Сценарій завершили, комісія затвердила його, Ільченко усунули від подальшої роботи, а потім взагалі зняли ім'я з титрів. Коли у 1952 році стрічка отримала Сталінську премію, Олександр був розбитий.

Не раз і не два були перевидані повісті "Звичайний хлопець", "Рукавичка" та роман "Козацькому роду нема переводу, або ж Мамай та чужа молодиця" та інші. Але доля була прихильною не до всіх творів Ільченка. Повість "Єрмак і

Арсеній", яку автор присвятив Фрунзе, вилучили спецслужби на початку Другої світової. Відшукати її так ніколи і не вдалося.

У березні 1961 року на екрани вийшов кінофільм "Роман і Франческа", який мав успіх у глядача. Сценарист – Олександр Ільченко, режисер-постановник Володимир Денисенко, автор пісень Дмитро Павличко, композитор Олександр Білаш. Головні ролі виконували Павло Морозенко і Людмила Гурченко, яка зіграла Франческу.

По життю Олександр Ільченко – активіст. Він був і у керівництві товариства дружби з Італією, і очільником комісії Спілки письменників. А ще в усьому любив точність і пунктуальність. Його друг, Михайло Стельмах, і той на гостини приходив вчасно, адже знав, що якщо спізниться бодай на хвилину, все – розмови не буде. Переклав рідною мовою низку творів Максима Горького, Олександра Островського, Аркадія Гайдара, Івана Буніна, Олексія Толстого та інших. Як публіцист виступав в обороні українського слова. Дуже трепетно, з повагою і любов'ю ставився до української мови.

Помер Олександр Ільченко 16 вересня 1994 року. Свій останній спочинок знайшов на Байковому кладовищі. На могильній плиті – бронзовий Мамай, а нижче – автограф Олександра Єлисейовича.

Бібліотека ОІППО

Листопад 2025 р.